Дідик Олександра Олександрівна,
здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,
спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування»;
науковий керівник:
Тімошенко Наталія Миколаївна,
кандидат економічних наук,
доцент кафедри фінансів;
Вінницький торговельно-економічний інститут
Державного торговельно-економічного університету

ІНТЕГРАЦІЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В СИСТЕМУ ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ УКРАЇНСЬКИХ БАНКІВ

Сучасна геополітична та економічна ситуація висуває нові вимоги до фінансової системи України. Загрози, пов’язані з відмиванням коштів, фінансуванням тероризму та іншими фінансовими злочинами, вимагають від банків не лише надійного контролю за фінансовими операціями, але й впровадження новітніх технологічних рішень для підвищення ефективності фінансового моніторингу. Для залучення інвестицій та відновлення економіки необхідне створення прозорого та стабільного фінансового середовища. Тому, розвиток фінансового моніторингу є невід'ємною частиною стратегії трансформації банківського сектору України.

Метою дослідження є аналіз перспектив впровадження інноваційних технологій у фінансовий моніторинг банківського сектору України, виявлення основних переваг та викликів такого процесу, а також розробка рекомендацій для ефективної імплементації нових рішень.

Згідно з чинним законодавством, фінансовий моніторинг являє собою комплекс заходів, що здійснюються суб’єктами фінансового моніторингу з метою запобігання та протидії відмиванню коштів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму, а також фінансуванню поширення зброї масового знищення. Ці заходи включають проведення як державного фінансового моніторингу так і первинного фінансового моніторингу [1].

Вагому роль у системі банківського регулювання під час проведення фінансового моніторингу відіграє його ефективна організація, оскільки саме вона відповідає за забезпечення надійних умов для здійснення банківського нагляду.

Банки як суб'єкти первинного фінансового моніторингу реалізують наступні ключові заходи:

1. Збір та аналіз інформації про клієнтів, включаючи їх фінансові операції, джерела походження коштів та інші важливі дані, що мають значення для оцінки ризиків.

2 дентифікація та верифікація клієнтів у відповідності до стандартів KYC (know your client) та міжнародних норм боротьби з відмиванням коштів

(AML – anti-money laundering). У разі виявлення підозрілих дій, інформація передається до Державної служби фінансового моніторингу України для подальшого розгляду.

3. Застосування ризик-орієнтованого підходу, що передбачає диференційовану оцінку рівня ризику для різних категорій клієнтів на основі їх фінансової діяльності [3, с. 2-3].

Комерційні банки відіграють центральну роль у системі фінансового моніторингу, забезпечуючи первинне джерело інформації щодо фінансових операцій, які, ймовірно, можуть бути пов'язані з процесами легалізації доходів,отриманих внаслідок злочинної діяльності. Це підкреслює необхідність поглиблених досліджень у цій сфері для ефективної протидії фінансовим злочинам в Україні (рис.1).

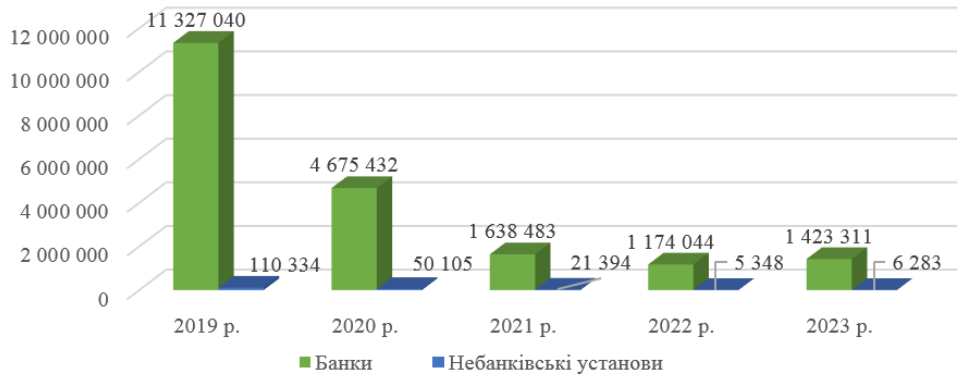


Рис. 1. Динаміка повідомлень про фінансові операції, що підлягають фінансовому моніторингу протягом 2019-2023 рр., од.

Джерело: побудовано автором на основі [2]

Оцінюючи повідомлення про підозрілі операції за період 2019-2023 рр. можна сказати, що у 2020-2021 рр. відбувалося різке зменшення кількості повідомлень від банків порівняно з 2019,що пов'язано з початком пандемії COVID-19, зменшення активності бізнесу та населення під час карантину та триваючим економічним впливом пандемії. У 2022 році показник знову впав до 1 174 044 повідомлень. Зменшення кількості виявлених випадків, що підпадають під фінансовий моніторинг, є прямим наслідком оновлення законодавчої бази, зокрема Закону України №361-IX від 06.12.2019 р., а також наслідками воєнного стану, що суттєво вплинули на фінансові потоки в країні. В 2023 році кількість повідомлень від банків дещо збільшилась і досягла 1 423 311. Це може бути обумовлено адаптацією фінансової системи України в умовах війни, зокрема банків до нових викликів і відновленням економічної активності в деяких секторах. Також варто врахувати міжнародний тиск щодо підвищення стандартів прозорості у фінансових операціях під час військових дій.

В сучасних реаліях та з огляду на наявний рівень технологій, розвиток фінансового моніторингу в банківському секторі безпосередньо пов'язаний із застосуванням цифрових технологій. Цифрова трансформація банківського сектора виступає рушійною силою для вдосконалення фінансового моніторингу.

Інтеграція фінансових технологій не лише породжує нові форми банківської діяльності, а й суттєво впливає на вдосконалення систем контролю та запобігання фінансовим злочинам. *Серед основних технологій, які забезпечують цей процес, можна виділити:*

1. Блокчейн та розподілені реєстри. Технологія розподіленого реєстру дозволяє забезпечити прозорість транзакцій, підвищити рівень безпеки та спростити відстеження джерел походження коштів. Блокчейн може допомогти запобігти відмиванню грошей та фінансуванню тероризму через надійну систему записів, яку важко підробити.
2. Штучний інтелект. Алгоритми штучного інтелекту можуть використовуватися для автоматичного аналізу великого обсягу даних, виявлення підозрілих транзакцій та управління ризиками.
3. Хмарні обчислення. Хмарні технології дозволяють банкам зберігати та обробляти великі обсяги даних швидко та безпечно, а також забезпечувати доступ до цих даних з будь-якої точки світу. Це підвищує ефективність моніторингу та спрощує обмін інформацією між банками та регуляторами.
4. Біометрична ідентифікація. Біометричні технології, такі як розпізнавання відбитків пальців, обличчя та голосу, дозволяють банкам більш надійно ідентифікувати своїх клієнтів, зменшити ризики шахрайства та ефективніше виконувати вимоги регуляторів щодо верифікації клієнтів.

Незважаючи на значний прогрес, інтеграція фінансових технологій також створює нові виклики: збільшення обсягів даних, що обробляються, підвищує ризики кібератак і вимагає вдосконалення заходів безпеки; шидкий розвиток технологій вимагає постійного оновлення нормативно-правової бази; для ефективного використання нових технологій потрібні фахівці з відповідними компетенціями [4, с. 115].

Таким чином, інтеграція інноваційних технологій у систему фінансового моніторингу українських банків є стратегічним пріоритетом розвитку сучасної фінансової інфраструктури. Застосування таких інструментів, як машинне навчання, аналітика великих даних та технологія блокчейн, дозволяє суттєво підвищити ефективність виявлення та запобігання фінансовим злочинам, зміцнити довіру до банківської системи та забезпечити відповідність міжнародним стандартам. Успішна реалізація цієї стратегії вимагає комплексного підходу, що включає не тільки технологічні аспекти, але й розвиток людського капіталу, адаптацію нормативно-правової бази та тісну співпрацю з регуляторними органами. Тільки спільними зусиллями банків, регулятора та постачальників технологічних рішень можна побудувати сучасну та ефективну систему фінансового моніторингу.

Список використаних джерел

1. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню

розповсюдження зброї масового знищення : Закон України від 06.12.2019 р. № 361-IX . URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20#Text

2. Звіт Державної служби фінансового моніторингу України за 2023 рік. URL: https://fiu.gov.ua/pages/dijalnist/funkcional/zviti-pro-diyalnist

3. Руда О., Марценюк О. Діяльність банків в системі протидії легалізації доходів одержаних злочинним шляхом. *Економіка та суспільство*. 2024. № 59. DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-59-129

4. Грибик І., Просович О., Чучман І.-Б. Банківський сектор в умовах цифрової трансформації: виклики для безпекового потенціалу. *Актуальні питання у сучасній науці*. 2024. № 4(22). DOI: https://doi.org/10.52058/2786-6300-2024-4(22)-109-118

Дмитровська Вероніка Степанівна,
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри фінансів;
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

МАЛИЙ ТА СЕРЕДНІЙ БІЗНЕС: ІННОВАЦІЙНИЙ ПІДХІД ДО УПРАВЛІННЯ НИМ

У сучасних умовах малий і середній бізнес (МСБ) є не лише рушійною силою економіки, але й фундаментом для інноваційного розвитку. Однак, попри їхнє вагоме значення, МСБ регулярно стикаються з низкою труднощів, таких як нестабільність ринкової ситуації, обмеженість ресурсів та недостатня ефективність управління. Одним із ключових завдань для МСБ є впровадження інноваційних управлінських рішень, щоб забезпечити свою конкурентоспроможність і стійкість у сучасному бізнес-середовищі.

Сучасні тенденції показують, що технологічний прогрес, зміни у споживчих вподобаннях та глобалізація ринків створюють нові виклики для МСБ. Так, за офіційними даними понад 90% підприємств у країнах ЄС належать до категорії МСБ, крім того вони генерують близько 70% робочих місць. Проте лише половина МСБ у країнах Європейського Союзу повідомляють про впровадження інновацій, що вказує на потребу в активізації інноваційних процесів. На основі цього можна висунути припущення, що інноваційні управлінські рішення допоможуть МСБ не тільки зберегти конкурентні переваги, але й забезпечити стабільний розвиток в умовах економічної нестабільності.

Один із основних напрямів сучасних тенденцій – це швидкий прогрес технологій та їхній вплив на бізнес-процеси. Інтернет-технології, аналітика даних, штучний інтелект і автоматизація створюють нові можливості для МСБ у